

Weöres Sándor „pornográf” verse ^[1]

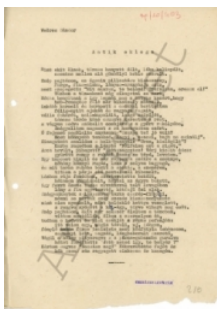
„Jelenlegi béremnél jóval alacsonyabb fizetésért is hajlandó vagyok odaadón dolgozni pár-tunk érdekében, hogy végre eltűnjön életünk egéről a szocialista neveléssel szembekerülő, azt férges módjára kikezdő és aláásó szennyirodalom. [...] Kérem, legyen most hozzám nagyon őszinte, mint mindig és írja meg, miben segíthetnék, mert ez tétlenség a szennyes áradat irodalmi hullámaiban megfojt, alkotni szeretnék, és a marxista kritika pergőtüzével ostromolni szeretnék minden olyan fércmunkát, ami méltatlan az új kor emberéhez szerte a világban.”

Bevezetés

Az 1956-os felkelés tapasztalatai, a forradalomhoz vezető események, az előidéző, kiváltó okok mind a hatalom képviselői, mind a későbbi években, évtizedekben eltérő szerepeket vállaló szellemi, értelmiségi csoportok, irányzatok, személyek számára tanulságul szolgáltak.

A hatalom részéről elsődleges szempont az 1957 utáni években a Nagy Imre körül kialakult ellenzéki értelmiségi mozgalom, összefogás bármilyen formájú újjáéledésének elfojtása. Különböző módszerekkel egy reformkommunista-népi-urbanus összefogás lehetséges csíráit próbálták megakadályozni. Ezzel párhuzamosan annak bizonyítása is fontos volt a művészek, írók, költők irányába, hogy az új szocialista modell valóban más, mint a sztálini típusú volt, több találkozási ponttal, közös érdekekkel a „népi demokrácia” talaján.

A magyar szocializmus modellnek - amely a hetvenes évekre érett be, és vált eladhatóvá a nyugat számára is - „aki nincs ellenünk, az velünk” logikája tette lehetővé az írók, irodalompolitika szereplői számára is az óvatos kritikai megközelítést, a puha ellenzéki szerep vállalását, vagy közvetítői funkció betöltését a hatalom képviselői felé.



[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Az irodalompolitika ideológiai, elvi, eszmei határait a rendszertől idegen dekadencia, a káros kispolgári jelenségek, és a hivatalosan megfogalmazott szocialista realizmus szembeállítására jelölte ki.

Egy 1964. áprilisi - a magyar irodalom és művészet ideológiai problémáival foglalkozó - MSZMP KB Kulturális Osztály által készített előterjesztésben „növekvő alkotási kedvről”, sokféle művészeti irányzat jelentkezéséről olvashatunk: „Kiszélesedett, eszmei, művészeti hatóerejét tekintve erősödött a szocialista realizmus bázisa”; „Az irodalom szorosabb kapcsolatba került az élettel” - állapítja meg elégedetten az összegzés. Az értékelés hangsúlyozza, hogy az írók nagy többsége elfogadja és helyesli a „békés egymás mellett élés” párt által képviselt irányvonalát, nem kívánják vissza a kapitalizmust.

Természetesen a káros jelenségekre is felhívja a figyelmet, visszautasítva azokat a nézeteket, törekvéseket, amelyek a művészet az irodalom szerepét a „nép ellenzéki képviselőjében” látják, felkarolva a szocializmus morális, etikai értékeitől idegen kispolgári, dekadens irányzatokat, jelenségeket. Az irodalom és a művészet feladatának végső célja, hogy a szocialista világnézet magasrendű tudatosságával feltárja életünk valóságát.

A közölt forráscsoportban - olykor nehézkesen ideologikus nyelvezettel - megfogalmazott aggodalmak, kritikák két állampolgári levél alapján válnak életszerűvé.

Nyuli József győri - egyenesen Kádár Jánoshoz írott - és *Sík István* marcali lakosok által a párt illetékeseihez eljuttatott sorok a szocialista erkölcs magasabbrendűségében felháborodottan utasítják vissza *Weöres Sándor* szerintük a pornográfia határát súroló „Antik ekloga” c. versét.

Nyuli József tollát a jövő generáció iránt érzett aggodalom vezette, és a felháborodáson túl nem élt jobbitó szándékú tanáccsal. Ugyanakkor mindenképpen érdekes színpont Fellini „Dolce vita” c. filmjének utalásszerű beemelése, mint a nyugati dekadencia ábrázolásának példázata. A KISZ Győr-Sopron Megyei Bizottsága lapjában megjelentetett állásfoglalás csatolásával pedig már nemzedéki megvilágítást is kap levelének tartalma.

Sík István a felháborodott kritikán túl saját szerény módján megoldást is talál a hivatalos szervek felé: kommunista hitből és alkotókedvből táplálkozó munkaerejét és tehetségét felajánlva kész harcot folytatni a „kultúrpolitikai fronton”.

Az MSZMP illetékeseitől kapott válaszok természetesen egyetértésükről biztosítják a levelek szerzőit, amely szerint helytelen volt a vers közlése és utalnak az irodalmi folyóiratok esetében a káros jelenségek visszaszorítására már korábban tett lépésekre.

Egyúttal a megjegyzéseket a helyükön kezelve, azokat az olvasói levelek kategóriájába sorolják, tanácsolva, hogy a jövőben hasonló kritikák a sajtó-észrevételek szintjén maradjanak...

A forrásokat fotóként közöljük, Nyuli József kézírásos levelét azonban gépelve is.

A dokumentum jelzete: M-KS 288. f. 35. cs. 1964/5. ő. e. (MSZMP KB Kulturális Osztály)

Forrás

Mélyen Tisztelt Kádár Elvtárs!

Engedje meg, hogy Önhöz, az Emberhez forduljak, akit beszédei és írásai alapján becsületes, erkölcsös és a jövő nemzedékért aggódó embertársamnak ismertem meg.

Csatoltan megküldöm Weöres Sándor: Antik ekloga című versét, amely az „Új Írás” februári számában jelent meg, azzal a kéréssel, hogy annak elolvasására pár percet áldozni szíveskedjék.

Nézetem szerint ez az irodalmi folyóiratban közzétett „mű” nem alkalmas az ifjúságunk erkölcsös nevelését elősegíteni. Már pedig amilyenné neveljük ifjúságunkat, olyan lesz a jövő társadalm.

Egyben mellékelem a KISZ Győr-Sopron Megyei Bizottsága lapjának, a Jövendőnek e verssel kapcsolatos állásfoglalását is, amellyel nem értek egyet.

A művészetnek, közte az irodalomnak is, a tanítás a nevelés elsősorban a feladata. Már pedig - nézetem szerint - ez a vers nem felvilágosít, nem jóra tanít, hanem állati ösztönöket ébreszt ifjúságunkban éppen abban a fejlődési időszakban, amikor a tanulással, a társadalomban végzendő minél jobb munkára való felkészüléssel kellene foglalkoznia.

Féltő, hogy e verset hasonló, vagy még merészebb irodalmi művek követhetik, amelyeknek társadalmi veszélyességét abban látom, hogy ifjúságunkat a könnyű, dologtalan életre ösztönzi. A lányok ugyanis igen könnyen fordulhatnak az ilyen művek hatására az „Édes Élet” felé, és munka nélkül próbálnak érvényesülni. Fiaink pedig ehhez a könnyű élethez szükséges pénzt majd nem becsületes munkával, hanem a „szerzéssel”, sikkasztással kísérik meg majd előteremteni, és ez által az egész társadalom élődijévé válnak.

Elnézését kérem, hogy talán túl súlyos következményeket tulajdonítok e versnek, de belőlem a nyolc élő gyermekem - köztük öt lány - és két leány unokám jövője iránti aggodalom váltotta ki e sorokat.

Hazafias üdvözléssel: Nyuli József

Győr, 1964. április 23.

Győr, Árpád út 42.

Címkék:

[forradalom](#) ^[3]

[szocialista realizmus](#) ^[4]

Kiadás: 8. évfolyam (2008) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/weores_sandor_pornograf_verse.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/weores_sandor_pornograf_verse.html

[2] https://www.archivnet.hu/././galeria_pop.php%3Fga_id%3D35

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/forradalom>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szocialista-realizmus>